

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 15/3 2026 s. 870-889, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**İLKOKUL DÜZEYİNDEKİ OKUMA SETLERİNİN YAPI VE İÇERİK
ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ***

Şafak KAMAN**

Turan YİĞİT***

Geliş Tarihi: 9 Ocak 2026

Kabul Tarihi: 18 Mart 2026

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilkokul öğrencilerine yönelik hazırlanmış üç farklı yayınevine ait okuma setini biçimsel ve içerik nitelikleri açısından incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Okuma setlerinin analizinde Karaköse (2021) tarafından geliştirilen Çocuk Kitaplarının İç ve Dış Yapı Özellikleri Formu ile Çocuk Kitaplarının Resim-Metin İlişki Formu esas alınmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış, elde edilen bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre okuma setlerinin dış yapı özelliklerinin çocuk edebiyatı niteliklerine genel olarak %86,11 oranında uygun olduğu belirlenmiştir. İç yapı özelliklerinin ise %81,60 oranında yeterli olduğu görülmüştür. Resim-metin ilişkisine yönelik özelliklerin çocuk edebiyatı niteliklerine uygunluk düzeyi %79,01 olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk kitapları, dış yapı özellikleri, iç yapı özellikleri, okuma setleri, resim-metin ilişkisi.

**EXAMINATION OF THE STRUCTURE AND CONTENT CHARACTERISTICS OF
PRIMARY SCHOOL LEVEL READING SETS**

Abstract

The purpose of this study is to examine three different reading sets prepared for elementary school students by three different publishers in terms of their formal and content characteristics. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. The analysis of the reading sets was based on the Form for Internal and External Structural Characteristics of Children's Books and the Form for Picture-Text Relationship in Children's Books developed by Karaköse (2021). Descriptive analysis was used to analyze the data, and the findings were presented in tables. According to the research results, it was determined that the external structure characteristics of the reading sets were generally 86.11% compatible with children's literature qualities. The internal structure characteristics were found to be 81.60% adequate. The level of suitability of the picture-text relationship features to children's literature qualities was determined to be 79.01%.

Keywords: Children's books, external structural features, internal structural features, reading sets, picture-text relationship.

* Bu makale 4. Ahi Evran Uluslararası Bilimsel Araştırma Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi; Kastamonu Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü, safakkaman@gmail.com, ROR ID: [015scty35](https://orcid.org/015scty35).

*** Millî Eğitim Bakanlığı; Türkiye, trnygt.tv@gmail.com, ROR ID: [00jga9g46](https://orcid.org/00jga9g46).

Giriş

İnsanoğlu, dünyaya geldiği andan itibaren çevresiyle etkileşim kurma ve iletişim yoluyla onu anlamlandırma çabası içerisinde. Bebeklik döneminde emme ve tutma gibi reflekslerle başlayan bu süreç, dil becerilerinin gelişmesiyle birlikte sözel bir boyut kazanır. Duygu, düşünce ve hayallerin aktarılmasında temel bir araç olan dil, yazı öncesi dönemde çocuğun en önemli iletişim aracını oluşturmaktadır. Okul öncesi döneme gelindiğinde ise ince motor becerilerinin gelişmesiyle birlikte yalnızca sözel iletişim değil, yazılı iletişimin de temelleri atılmaya başlanır. Bu süreçte çocuklar, karalamalar ve resimler aracılığıyla duygu ve düşüncelerini ifade etmeye çalışmakta; böylece yazılı anlatıma yönelik ilk deneyimlerini kazanmaktadırlar. Nitekim Günay'ın (2007), da belirttiği üzere iletişim amacı olmayan dilsel birlikler metin olarak kabul edilememektedir (s. 44). Başlangıçta yalnızca bir iletişim aracı olarak kullanılan yazı, zamanla çocuğun dünyasında merkezî bir konuma yerleşmektedir. Bebeklik döneminde dinlenen sözlü masalların yerini, ilerleyen süreçte görsel unsurlarla zenginleştirilmiş yazılı metinler almakta; bu durum çocuğun algı ve bilgi dünyasının genişlemesine katkı sağlamaktadır. Büyüme ve gelişme çağındaki çocukların duygu ve düşünce dünyasından anlama ve kavrama becerilerine kadar pek çok gelişim alanını etkileyen bu yazılı materyaller, zamanla edebî bir nitelik kazanarak çocuk edebiyatı kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Şimşek, 2014).

Çocuk edebiyatı, odağında çocuk ve çocukluk olgusunun yer aldığı, çocuğun gelişimsel özellikleri dikkate alınarak sade, yalın ve içten bir anlatımla oluşturulan eserler bütünüdür. Bu alan, olay ve durumları çocuğun bakış açısından ele alabilen, çocuk gerçekliğini yansıtan ve çocuğun dünyasına uygun bir kurgu anlayışıyla şekillenen edebî ürünleri kapsamaktadır (Şirin, 2007, s. 42). Çocuk, doğumundan itibaren kendisini, çevresini ve içinde yaşadığı dünyayı anlamlandırmasına katkı sağlayan pek çok uyaranla karşılaşmaktadır. Çocuğun gelişim sürecinde etkili olan bu uyaranlar arasında çocuk edebiyatı önemli bir yer tutmaktadır. Bu yönüyle çocuk edebiyatı, çocuğun dünyayı tanıma, anlamlandırma ve yorumlama sürecine katkı sağlayan önemli araçlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Arıkan ve Samur, 2020). Çocuk edebiyatı; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmayı, onun dil, düşünce ve hayal dünyasını geliştirmeyi, edebî ve estetik duyarlılığını artırmayı amaçlayan önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu yönüyle çocuk edebiyatı, çocuğun gelişim sürecinde üst düzey edebî metinlere yönelmesine hazırlık sağlayan bir geçiş dönemi edebiyatı niteliği de taşımaktadır (Şirin, 2007, s. 15).

Çocuk edebiyatına ilişkin tanımlayıcı yaklaşımlar incelendiğinde farklı bakış açılarıyla yapılan tanımların ortak noktasının çocuğun gelişimsel özelliklerine uygunluk olduğu görülmektedir. Çocuk edebiyatı, çocukların ilgi alanlarına, ihtiyaçlarına ve duygu-anlama düzeylerine uygun olarak oluşturulması bakımından yetişkin edebiyatından ayrılmaktadır (Şimşek ve Kartal, 2022). Karakurt İpek (2019), çocukların duygu, düşünce ve hayal dünyasına yönelik sözlü ya da yazılı tüm ürünlerin çocuk edebiyatını oluşturduğunu ifade etmektedir. Sever (2004), ise çocuk edebiyatını, erken çocukluk döneminden ergenliğe kadar uzanan süreçte çocukların dilsel ve bilişsel düzeylerine uygun biçimde duygu ve düşünce dünyalarını nitelikli edebî iletilerle zenginleştiren, estetik ve sanatsal gelişimlerine katkı sağlayan ürünler bütünü olarak tanımlamaktadır (s. 9). Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişimi incelendiğinde ise bu alanın sözlü kültür ürünleriyle başladığı, Tanzimat sonrası dönemde yazılı eserlerle gelişim gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde ve 1970'li yıllardan sonra çocukların psiko-sosyal gelişimini destekleyen, ideolojik yaklaşımlardan uzak ve evrensel

değerleri içeren nitelikli eserlerin önem kazandığı ifade edilmektedir (Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, 2016, s. 214).

Çocuk edebiyatının tanımı ve kapsamı konusunda geçmişten günümüze farklı görüşler ileri sürülmüştür. Şirin (2016), çocuk edebiyatını bir geçiş dönemi edebiyatı olarak görenler, bu alanı genel edebiyattan ayrı değerlendirenler ve çocuğun gelişimsel özelliklerine dayalı özgün bir edebiyatın varlığını savunanlar arasındaki görüş ayrılıklarına dikkat çekmektedir. Ho (2000), çocuk edebiyatının yalnızca çocuklara yönelik olduğu yönündeki geleneksel yaklaşımın özellikle Asya ülkelerinde yaygın olduğunu belirtirken, Akman (2013), edebiyatın bir bütün olduğunu ve bu nedenle ayrı kategorilere ayrılmasının gerekli olmadığını savunmakta; genel edebiyat içerisinde çocuklara uygun eserlerin seçilmesiyle “çocuklar için edebiyatın” oluşturulabileceğini, ayrıca usta yazarlar tarafından doğrudan çocuklara yönelik edebî eserlerin de üretilebileceğini belirtmektedir. Sonuç olarak, çocuk edebiyatının tanımı ve kapsamı farklı şekillerde ele alınsa da bu alanın genel edebiyatın niteliksel özelliklerini taşıması gerektiği kabul edilmektedir.

Çocuk edebiyatı yapıtları, çocuğun analiz etme, yorumlama ve algıladıklarından yeni anlamlar oluşturma becerilerini geliştirerek onun nitelikli bir okuyucu olmasına katkı sağlamalıdır (Balta, 2019). Bu edebiyat alanı, başta dinleme becerisi olmak üzere çocuğun duyuşsal ve bilişsel gelişimini desteklemeli; ona estetik duyarlılık kazandırarak iyiye ve güzele yönlendirmeli, ana dilinin doğru ve etkili kullanımını sezdirmeli ve çocuğu geleceğe hazırlayan bir işlev üstlenmelidir (Temizyürek, 2014). Bu eserler; çocukların dünyayı keşfetmelerine rehberlik ederken, temel insani değerleri içselleştirmelerine ve dil yetilerini zenginleştirmelerine olanak tanıyan kritik birer araçtır (Şimşek, 2025). Nitekim Sever (2010), çocuk edebiyatının temel amaçlarından birinin çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak olduğunu ve bu amaca ancak nitelikli eserler aracılığıyla ulaşılabileceğini vurgulamaktadır (s. 19). Bu doğrultuda Temizyürek (2014), çocuk edebiyatında söz konusu hedeflere ulaşılabilmesi için eserlerde yerelden evrensele uzanan değerlerin ele alınması, siyasi ve ideolojik yaklaşımlardan uzak durulması, gerçeklik ilkesine bağlı kalınması, toplumsal değerlerin ve kültürel unsurların uygun bir üslupla aktarılması ayrıca batıl inanç, aşırılık, önyargı ve sapkın düşüncelerden kaçınılarak çocuğa rehberlik edici bir yaklaşım benimsenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Günümüz yayın dünyasında çocuklar için hazırlanan eser sayısının oldukça yüksek olduğu görülmekle birlikte, bu kitapların nitelikleri sıklıkla tartışma konusu olmaktadır. Tekil eserler veya okuma setleri hâlinde yayımlanan bu kitapların, çocuğun yaş ve gelişimsel seviyesine uygun ölçütlere göre hazırlanması gerekmektedir. Demircan’ın (2006) araştırmaları, Türkiye’de yayımlanan pek çok çocuk kitabının iç yapı ve dış yapı kriterleri açısından çeşitli sorunlar taşıdığını göstermektedir. Gönen vd. (2012), çocukların ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre hazırlanan edebî eserlerin, aynı zamanda onların bilişsel, duyuşsal, sosyal ve dil gelişimlerine uygun biçimde oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca bu eserlerin, çocuklarda okuma zevki ve yaratıcı düşünme becerilerine katkı sağlayacak nitelikte olması önem taşımaktadır. Temizyürek (2014) de çocuk edebiyatının işlevini tam olarak yerine getirebilmesi için eserlerin, çocuğun seviyesine uygun, özenle hazırlanmış, okuyucunun hem eğlenmesine hem de eğitilmesine katkı sağlayan, dil becerilerini ve zihinsel süreçlerini geliştiren nitelikte olması gerektiğini belirtmektedir. Sonuç olarak, çocuklara yönelik hazırlanan kitapların içerik (iç yapı), biçim (dış yapı) ve resimleme özelliklerinin belli kurallara göre oluşturulması kritik bir öneme sahiptir. Çolaklar’ın (2019) ifade ettiği gibi çocuk ile kitap arasında güçlü bir iletişim bağı

kurulabilmesi için kitabın görsel ve içerik yönlerinin çocuğun ilgi ve beğeni aralığında olması ve eğlenceli bir temel sağlaması gerekmektedir.

1. Dış Yapı Özellikleri

Çocuk kitaplarında dış yapı özellikleri, çocukların kitapla ilk karşılaşmalarında dikkatlerini çeken temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle çocuklara yönelik hazırlanan eserlerin, hedeflenen yaş grubunun gelişim özellikleri dikkate alınarak belirli yapısal nitelikler taşıması beklenmektedir. Özellikle kitabın boyutunun çocuğun gelişim düzeyine uygun olması, kitabın kullanımını kolaylaştırarak okuma sürecinin desteklenmesine katkı sağlamaktadır (Gençer, 2021). Çocuk kitaplarında dış yapı özelliklerini oluşturan hususlar; kapak, ciltleme, kâğıt kalitesi, harf ve punto özellikleri ile sayfa düzeni gibi unsurları kapsamaktadır (Karaağaç ve Alikılıç, 2023). Bu yapısal özellikler, çocuğun kitapla kurduğu ilişki ve okuma deneyiminin kalitesi açısından büyük önem taşır. Çocuk kitaplarının kapağı ilgi çekici ve içerikle uyumlu olmalı; iç kapak resimli hazırlanmalı ve kapakta kullanılan görseller kitap içinde de yer almalıdır (Anaz, 2018). Kitap kapağının çocuğun ilgisini çekecek nitelikte tasarlanması, sağlam ve dayanıklı olması (Şimşek, 2011, s. 90); kitapta kullanılacak kâğıdın ise dayanıklı, birinci hamur ve mat özellikte olması gerekmektedir (Oğuzkan, 2006, s. 372). Baskı bilgilerinin iç kapakta belirtilmesi ve kitabın dayanıklılığını artırmak amacıyla ciltlemede hem iplik hem de yapıştırıcı kullanılması önerilmektedir (Anaz, 2018). Bununla birlikte çocuk kitaplarında sayfa üzerinde yer alan harf, resim, kenar boşlukları ve satır aralığı gibi tüm unsurların belirli ölçütlere göre düzenlenmesi ve bu öğelerin çocuğun okuma sürecini destekleyecek bir uyum içinde sunulması gerekmektedir (Öztürk, 2019). Kullanılacak harf puntosu ise çocuğun yaş ve gelişim seviyesine göre değişiklik göstermelidir (Şimşek, 2014).

Şimşek (2014), bu bağlamda önerilen harf büyüklüklerini şu şekilde belirtmiştir:

- 6 yaş seviyesinde 24-30 punto
- 7-9 yaş seviyesinde 16-18 punto
- 9-12 yaş seviyesinde 10-12 punto

Harf büyüklüğünün yanı sıra, harf ile zemin ilişkisinin de kritik olduğu ve harflerin renklerinin çocukların gözlerini yormayacak biçimde seçilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Güneş, 2007, s. 50-51). Ayrıca Güleç ve Gönen (1997), çocuk kitaplarının hacim bakımından aşırı büyük olmaması, satır aralıklarının ne çok geniş ne de çok dar tutulması gerektiğini belirtmiştir. Kitap kapağında ve iç sayfalarda yer alan resimlerin ilgi çekici, konuya uygun ve sanatsal nitelikte olması, aynı zamanda yazım düzeninin imla kurallarına uygun biçimde kurgulanması gerekmektedir. Çocuk kitaplarındaki resimler, çocukların ilgisini çekecek nitelikte olmalı, anlamayı kolaylaştırmalı ve çocukların yaş dönemlerine uygun tekniklerle çizilmelidir. Karatay (2011), 2-9 yaş dönemindeki çocuklara yönelik kitaplarda parlak renklerin ve esnek çizgilerin; 9-12 yaş dönemine yönelik kitaplarda ise gerçeğe yakın resimlerin kullanılmasının uygun olduğunu belirtmiştir (s. 120).

2. İç Yapı Özellikleri

Çocuk kitaplarında yer alan iç yapı özellikleri, çocuğun insanı ve yaşamı tanımaya katkı sağlayan ve aynı zamanda kitap okumaya yönelik ilgi ve isteğini geliştiren unsurlardır (Gençer, 2021). Çocuk kitaplarında işlenen konular, gerçek yaşamdan izler taşımalıdır. Çocuğa yabancı ve soyut nitelikteki konular hem çocuğun konuyu anlamasını güçleştirecek hem de ilgi ve motivasyonunu olumsuz etkileyecektir. Gerçek yaşamla bağlantılı kitapların, çocukların yakın çevresini tanımlarına olanak sağladığı bilinmektedir (Gönen vd., 2012). Çocuklara yönelik hazırlanan kitapların muhteviyatı (içeriği), çocuğun ilgi, yaş, zekâ ve gelişimsel özelliklerine uygun biçimde oluşturulmalıdır. Kitapların konuları eğitici, eğlendirici olmalı ve kültürel ile evrensel değerleri içermelidir (Karaköse ve Kodan, 2021). Dil kullanımına ilişkin olarak Körükçü (2012), çocuk kitaplarında kullanılan dilin abartısız ve sade, cümle yapılarının kısa ve anlaşılır olması, ayrıca yazım ve noktalama işaretlerinin imla kurallarına uygun biçimde ele alınması gerektiğini belirtmektedir.

Hikâyelerde yer alan kahraman ve karakterlerin, çocukların özdeşleşebilecekleri ve örnek alabilecekleri özelliklere sahip olması önemlidir. Ancak bazı çocuk edebiyatı ürünlerinde gerçek yaşamdan uzaklaşıldığı ve çocuksu bir görünüm oluşturmak amacıyla hayalî konulara gereğinden fazla yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle çocuk edebiyatı metinlerinin yaşamın gerçekleriyle ilişkili olması gerekmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2017, s. 88). Özetle çocuk kitaplarının iç yapı özellikleri, bir yandan çocuğun gelişimini ve eğitimi desteklerken diğer yandan edebî niteliğini de korumalıdır.

3. Resimleme Özellikleri

Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken bir diğer kritik husus, resim-metin ilişkisinin niteliğidir. Temel özelliklerinden biri olan resimleme, çocuğun kitabı anlaması ve yorumlamasında kritik bir rol oynamaktadır (Karaağaç ve Alikılıç, 2023). Kitapta işlenen konunun görsellerle desteklenmesi, çocukların hem içeriği anlamasını kolaylaştırır hem de ilgi ve motivasyonunu canlı tutar. Ayrıca çocuk kitaplarında yer alan görsellerin hikâyeye dair ipucu sağlaması, çocukların tahmin etme becerilerinin gelişimine de katkıda bulunabilir. Bu nedenle resimlerin konu ile uyumlu, anlaşılır, ilgi çekici ve metni destekleyici nitelikte olması gerekmektedir (Çolaklar, 2019). Körükçü (2012), çocuk kitaplarındaki resimlerin anlamayı etkileyeceğini belirterek, metin ve resim arasında pozitif bir ilişkinin var olması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, bu resimlerin çocukların sanat zevkinin gelişmesine katkı sağlaması amacıyla gelişigüzel olmaması gerektiğini ifade eder. Gönen vd. (2012) ise çocuk kitaplarındaki resimlerin konuya uygun, dikkat ve ilgi çekici, renkli ve ayrıntılı olması gerektiğini belirtmektedirler. Resimler, çocukların yaratıcılığını ve imge dünyasını geliştirerek düşünce ve duygu dünyalarının olgunlaşmasına katkı sağladığından, bir nesneyi ya da durumu doğrudan aktarmak yerine çocuğun hayal gücünü de harekete geçirecek nitelikte olması önemlidir (Yüksel, 2024). Ayrıca resimlerin, metni destekleyici ve anlaşılır bir şekilde düzenlenmesi, çocuğun okuma sürecine ilgisini artırmakta ve kitapla kurduğu bağın güçlenmesine katkı sağlamayabilir. Bu bağlamda hem estetik hem de işlevsel açıdan özenle hazırlanmış görseller, çocuk edebiyatının etkili bir öğrenme ve gelişim aracı olmasını desteklemektedir.

Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmanın yanı sıra, onların bilişsel, sosyal ve dilsel gelişimleri için önemli bir yere sahip olan çocuk edebiyatı (Gündüz ve Külük, 2025), tüm bu işlevlerini yerine getirebilmesi için gerekli niteliklere sahip olmalıdır. Gelişigüzel biçimde ele alınmış veya sadece ticari kaygıyla niceliğe odaklanılarak niteliğin göz ardı edildiği eserlerin, geleceğimizin teminatı olan çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceği düşünülmektedir. Gerek muhteviyatı gerekse yapısal özellikleri itibarıyla çocuklara uygun olmayan kitaplar, onlara okuma sevgisi kazandırmada etkili olamaz. Dahası, küçük yaşlardan itibaren kendilerine rol model seçme eğiliminde olan çocuklar için, kitaplarda yer alan olumsuz tutum, davranış ve karakterler uygun birer örnek teşkil etmeyecektir.

Alan yazını incelendiğinde, çocuk edebiyatı alanında yazarlara ait farklı eserleri inceleyen çok sayıda çalışmanın bulunduğu görülmektedir (Avcı, 2022; Ceyhan, 2021; Erdoğan, 2021; Meral, 2016; Tunagür, 2021). Bununla birlikte, bazı araştırmalar belirli temalar veya özellikler üzerinde yoğunlaşmıştır; örneğin, Artuğ (2023) değerler eğitimi ve söz varlığını, Fidan (2020) şiddet unsurlarını, Genç ve Yalınkılıç (2011) tasarım ve içerik özelliklerini, Özdemir ve Arslan (2023) ise çocuk edebiyatı ilkelerini incelemiştir. Söz konusu çalışmaların ortak özelliği, incelemeye konu edilen eserlerin araştırmacılar tarafından seçilmiş olması ve eser sayısının sınırlı kalmasıdır. Bu durum, çocuk edebiyatı araştırmalarında öğretmenlerin tercihleri ve okuma setleri üzerinden yapılan kapsamlı değerlendirmelere ilişkin bir ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma, öğretmenlerin seçimleri temel alınarak okuma setlerinin değerlendirilmesini sağlayarak söz konusu boşluğu doldurmayı ve çocuk edebiyatı alanındaki uygulamaların niteliğine ilişkin önemli bilgiler sunmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, çocuklara yönelik hazırlanan okuma setlerinde yer alan kitapların dış yapı, iç yapı ve resim-metin ilişkisi özellikleri açısından çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken nitelikleri taşıyıp taşımadığını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Okuma setlerinde yer alan kitapların dış yapı özellikleri açısından çocuk kitaplarında bulunması gereken nitelikleri karşılama durumu nedir?
2. Okuma setlerinde yer alan kitapların iç yapı özellikleri açısından çocuk edebiyatı ilkelerine uygunluk durumu nedir?
3. Okuma setlerinde yer alan kitapların resim-metin ilişkisi açısından görsellerin metni destekleme ve metinle uyum gösterme durumu nedir.

Yöntem

1. Araştırmanın Modeli

İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin biçim ve içerik özelliklerinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, nitel araştırma tekniklerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, incelenen konular veya fenomenler hakkında bilgi veren yazılı materyallerin detaylı incelenmesi, analiz edilmesi sürecini ifade eder ve nitel araştırmalarda hem bağımsız bir veri toplama yöntemi olarak hem de diğer yöntemlerle birlikte kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189).

2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kastamonu ilinde görev yapan sınıf öğretmenleri arasından belirlenen 73 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırma problemine uygun özellikleri taşıyan bireylerin önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda seçilmesini ifade etmektedir (Patton, 2014, s. 243-244; Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 122). Bu kapsamda araştırmaya dahil edilen öğretmenlerde ilkökul 4. sınıfta görev yapma ve öğrencileriyle aktif olarak okuma seti kullanıyor olma ölçütleri aranmıştır. Araştırma sürecinde bu ölçütleri karşılayan ve gönüllü olarak katılmayı kabul eden toplam 73 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmada incelenecek okuma setlerinin belirlenmesi için öğretmenlere sınıflarında en sık kullandıkları okuma setleri sorulmuş ve elde edilen veriler doğrultusunda en fazla tercih edilen üç farklı yayınevine ait okuma seti belirlenmiştir. Araştırmada yalnızca bu setlerin incelenmesinin nedeni, öğretmenler tarafından en yaygın kullanılan setleri temsil etmeleri ve uygulamadaki gerçek kullanım durumunu yansıtmasının amaçlanmasıdır (Patton, 2014, s. 230).

Tablo 1: Öğretmenlerin Tercih Ettikleri Okuma Setleri

Okuma Setleri	Öğretmen (f)
A Yayınevi	23
B Yayınevi	18
C Yayınevi	14
D Yayınevi	9
E Yayınevi	7
F Yayınevi	2
Toplam	73

Tablo 1’de ilkökul 4. sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınarak en çok kullanılan okuma setleri verilmiştir. Tablo incelendiğinde A Yayınevi’ne ait okuma setini 23, B Yayınevi’ne ait okuma setini 18, C Yayınevi’ne ait okuma setini 14, D Yayınevi’ne ait okuma setini 9, E Yayınevi’ne ait okuma setini 7 ve F Yayınevi’ne ait okuma setini 2 öğretmenin kullandığı görülmektedir. En az tercih edilen okuma seti F Yayınevi’ne aitken en çok tercih edilen okuma setinin A Yayınevi’ne ait olduğu tespit edilmiştir.

3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, üç farklı yayınevi tarafından yayımlanan ve okuma setlerinde yer alan kitapların doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırma kapsamında her yayınevine ait bir okuma seti incelenmiş ve her set içinde yer alan 10 kitap değerlendirmeye alınmıştır. Etik gerekçeler doğrultusunda yayınevlerinin gerçek adları kullanılmamış, yayınevleri A, B ve C Yayınevi şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Karaköse (2021) tarafından geliştirilen “Çocuk Kitapları İç Yapı-Dış Yapı Özellikleri Formu” ile “Çocuk Kitapları Resim-Metin İlişki Formu” kullanılmıştır. Çocuk Kitapları İç Yapı-Dış Yapı Özellikleri Formu toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin ilk 10’u dış yapı özelliklerini (kapak, sayfa düzeni, punto, kâğıt kalitesi vb.), kalan 36 madde ise iç yapı özelliklerini (konu, dil ve anlatım, karakterler, ileti vb.) değerlendirmeye yöneliktir. Resim-Metin İlişki Formu ise 26 maddeden oluşmakta olup kitaplarda yer alan görsellerin metinle uyumunu ve metni destekleme durumunu belirlemeye yöneliktir.

İnceleme sürecinde her kitap madde bazında değerlendirilmiştir. Formlarda yer alan her bir madde için “uygun”, “kısmen uygun” ve “uygun değil” seçeneklerinden biri işaretlenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle kitap bazlı değerlendirme yapılmış, daha sonra aynı sete ait kitapların frekans değerleri bir araya getirilerek set bazında toplam frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Böylece hem kitap düzeyinde hem de set düzeyinde değerlendirme yapılması sağlanmıştır.

Resim-metin ilişkisine yönelik değerlendirmeler, aynı kitaplar üzerinde ikinci form kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada kitaplarda yer alan görsellerin metni destekleme, anlamı güçlendirme ve metinle tutarlılık gösterme durumları belirlenen ölçütler doğrultusunda analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, iç yapı ve dış yapı özelliklerine ilişkin değerlendirmelerle birlikte yorumlanarak kitapların genel niteliği ortaya konmuştur.

Verilerin analizinde frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Her bir ölçüt için elde edilen frekans değerleri hesaplanmış, ardından maksimum alınabilecek frekans değeri dikkate alınarak yüzdelik dağılımlar oluşturulmuştur. İnceleme sürecinde kitaplar üç araştırmacı tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiş, elde edilen sonuçlar karşılaştırılmış ve görüş birliği sağlanarak nihai değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın inandırıcılığını artırmak amacıyla veri çeşitlenmesinden yararlanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 276-279). Ayrıca araştırmacılar tarafından yapılan değerlendirmeler karşılaştırılarak tutarlılık incelemesi gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 283).

3.1. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerlik ve güvenirliliğin sağlanmasına yönelik çeşitli önlemler alınmıştır. Veri toplama sürecinde Karaköse (2021) tarafından geliştirilen ve alan yazına dayalı olarak oluşturulmuş yapılandırılmış ölçme araçlarının kullanılması ölçüt geçerliğini destekleyen önemli bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Verilerin üç farklı yayınevine ait okuma setlerinden doküman incelemesi yoluyla elde edilmesi ve yayınevlerinin etik gerekçelerle kodlanması araştırmanın iç geçerliğini güçlendirmiştir. İncelenen hikâyeler üç araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmış ve değerlendirilmiştir. Kodlama sürecinde her bir madde için “uygun”, “kısmen uygun” ve “uygun değil” seçeneklerinden biri işaretlenmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırılmış ve kodlayıcılar arası uyum düzeyi Miles ve Huberman (1994), tarafından önerilen görüş birliği formülü kullanılarak hesaplanmıştır (s. 64). Bu formüle göre güvenirlilik katsayısı “Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)” şeklinde hesaplanmaktadır. Yapılan hesaplama sonucunda kodlayıcılar arası güvenirlilik katsayısının %90’ın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Alan yazında kodlayıcılar arası uyum oranının en az %70 olması kabul edilebilir bir güvenirlilik düzeyi olarak değerlendirilmektedir (Miles ve Huberman, 1994, s. 64). Bu doğrultuda çalışmada kullanılan veri toplama araçları, kodlama süreci ve araştırmacılar arası uyum analizleri dikkate alındığında alınan önlemler çalışmanın geçerlik ve güvenirliliğini desteklemektedir.

4. Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler tablolar hâlinde sunularak yorumlanmıştır. Tablolar, “Çocuk Kitapları İç Yapı ve Dış Yapı Özellikleri Formu” ile “Çocuk Kitapları Resim-Metin İlişki Formu” ile elde edilen verilerden oluşmaktadır.

4.1. Çocuk Kitapları Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk alt problemi olan *İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin dış yapı özellikleri nasıldır?* sorusuna ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Okuma Setlerinin Çocuk Edebiyatı Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Okuma Seti	f-%	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil
A Yayınevi	f	70	20	10
	%	70	20	10
B Yayınevi	f	57	31	12
	%	57	31	12
C Yayınevi	f	80	20	0
	%	80	20	0
Genel Toplam	f	207	71	22
(300) madde	%	69	23,67	7,33

İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin çocuk edebiyatı dış yapı özelliklerini (kapak tasarımı, ciltleme dayanıklılığı, kâğıt kalitesi, yazı puntosu, satır uzunlukları) taşıması bakımından yapılan betimsel analizi sonucunda A Yayınevi’ne ait okuma setinin %70 uygun olduğu, %20 kısmen uygun olduğu ve %10 uygun olmadığı, B Yayınevi’ne ait okuma setinin %57 uygun olduğu, % 31 kısmen uygun olduğu ve % 12 uygun olmadığı, C Yayınevi’ne ait okuma setinin %80 uygun olduğu ve %20 kısmen uygun olduğu görülmüştür. Dış yapı özellikleri açısından C Yayınevi’ne ait okuma setinin en fazla uygunluk oranına sahip olduğu görülmektedir. Yine C Yayınevi’ne ait okuma setinin dış yapı özellikleri bakımından diğer iki okuma setine göre uygun olmayan niteliğe sahip olmadığı tespit edilmiştir. Genel toplamda üç okuma setinin çocuk edebiyatı dış yapı özelliklerini taşıması bakımından %69 uygun olduğu, %23,67 kısmen uygun olduğu ve %7,33 uygun olmadığı görülmüştür.

Aşağıda Şekil 1’de yayınevlerine ait kitapların dış yapı özelliklerine ilişkin örnekler yer verilmiştir.

Şekil 1: İncelenen Kitapların Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Örnekler

Şekil 1 incelendiğinde, kitapların dış yapı özellikleri açısından çocuklara uygun nitelikler taşıdığı görülmektedir. Görsellerde canlı ve dikkat çekici renklerin kullanılması, çocukların ilgisini çekebilecek estetik bir tasarımın tercih edildiğini göstermektedir. Kapaklarda yer alan karakterler, doğa ve günlük yaşam unsurlarıyla ilişkilendirilmiş olup çocukların hayal dünyasını destekleyecek niteliktedir. Ayrıca resimlerin açık, anlaşılır ve hareketli bir kompozisyona sahip olması, hedef yaş grubundaki çocukların görsel algısını destekleyici bir özellik taşımaktadır. Görsellerde kullanılan çizimlerin sade, anlaşılır ve çocuğun bilişsel gelişim düzeyine uygun olduğu da dikkat çekmektedir.

1. Çocuk Kitapları İç Yapı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin iç yapı özellikleri nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3: Okuma Setlerinin Çocuk Edebiyatı İçyapı Özelliklerine İlişkin Yüzdelik Dağılımları

Okuma Seti	f%	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil
A Yayınevi	f %	232 64,44	108 30	20 5,56
B Yayınevi	f %	211 58,61	100 27,78	49 13,61
C Yayınevi	f %	239 66,39	87 24,17	34 9,44
Genel Toplam (1080 madde)	f %	682 63,15	295 27,31	103 9,54

Çocuk kitapları, çocuk edebiyatı iç yapı özellikleri (konu, millî ve farklı kültür değerlerini içermeye, kahramanların özellikleri, dil ve anlatım, yazım ve imla vb.) bakımından 360 madde üzerinde yapılan betimsel analiz sonucunda A Yayınevi’ne ait okuma setinin %64,44 uygun olduğu, %30 kısmen uygun olduğu ve %5,56 uygun olmadığı görülmüştür. B Yayınevi’ne ait okuma setinin %58,61 uygun olduğu, %27,78 kısmen uygun olduğu ve %13,61 uygun olmadığı tespit edilmiştir. C Yayınevi’ne ait okuma setinin ise %66,39 uygun olduğu, %24,17 kısmen uygun olduğu ve %9,44 uygun olmadığı görülmüştür. Okuma setlerinin çocuk edebiyatı iç yapı özelliklerini taşıması bakımından genel ortalamalarına bakıldığında %63,15 uygun oldukları, %27,31 kısmen uygun oldukları ve %9,54 uygun olmadıkları tespit edilmiştir.

Aşağıda Şekil 2’de yayınevlerine ait kitapların iç yapı özelliklerine ilişkin örnekler yer verilmiştir.

Şekil 2: İncelenen Kitapların İç Yapı Özelliklerine İlişkin Örnekler

Peşrev çeken güreşçiler rakipleriyle baş başa kaldılar. İkili güreşler başlamıştı. Seyirciler heyecanla izlemeye koyuldular. Kimisi gözüne kestirdiği bir çocuğa bakarak:

"Bu çocuk çok güçlü. Büyüyünce kesin başpehlivan olur." diyordu.

Şekil 2’de okuma setlerinde yer alan kitapların iç yapı özelliklerine ilişkin örnekler sunulmuştur. Görselin sol kısmında yer alan metinde farklı renklerde yazılmış ifadelerin kullanılması, metnin bütünlüğünü ve akıcılığını olumsuz etkileyebilecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Çocuk edebiyatı eserlerinde metnin okunabilirliğini ve anlam bütünlüğünü desteklemek amacıyla yazı tipinin ve renginin tutarlı bir biçimde kullanılması önerilmektedir. Bu nedenle söz konusu örnek iç yapı özellikleri açısından uygun bulunmamaktadır. Buna karşılık sağ tarafta yer alan metin örneğinde anlatımın sade, anlaşılır ve bütünlük içerisinde sunulduğu, yazı düzeninin ise okuma sürecini destekleyecek biçimde tasarlandığı görülmektedir.

4.2. Çocuk Kitapları Resim-Metin İlişkisi Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin resim-metin ilişkisi nasıldır?” sorusuna ilişkin veriler “Çocuk Kitapları Resim-Metin İlişki Formu” kullanılarak değerlendirilmiştir. Okuma setlerinin, çocuk edebiyatı resim-metin ilişkisi özellikleri bakımından Tablo 3’te incelenmiştir. Okuma setlerine yönelik frekans ve yüzdelik dağılım değerlerine aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 4: Okuma Setlerinin Çocuk Edebiyatı Resim-Metin Özelliklerine İlişkin Yüzdelik Dağılımları

Okuma Seti	f%	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil
A Yayınevi	f %	111 42,69	140 53,85	9 3,46
B Yayınevi	f %	98 37,69	146 56,15	16 6,15
C Yayınevi	f %	133 51,15	99 38,08	28 10,77
Genel Toplam (780 madde)	f %	342 43,84	385 49,35	53 6,79

Okuma setlerinin çocuk edebiyatı resim-metin ilişkisi özellikleri (sanatsal zevk, yaratıcılık, düzeye uygunluk, zaman-mekân ilişkisi, tahmin edilebilirlik vb.) bakımından yapılan betimsel analiz sonucunda A Yayınevi’ne ait okuma setinin %42,69 uygun olduğu, %53,85 kısmen uygun olduğu ve %3,46 uygun olmadığı tespit edilmiştir. B Yayınevi’ne ait okuma setinin %37,69 uygun olduğu, %56,15 kısmen uygun olduğu ve %6,15 uygun olmadığı görülmüştür. C Yayınevi’ne ait okuma setinin %51,15 uygun olduğu, %38,08 kısmen uygun olduğu ve %10,77 uygun olmadığı tespit edilmiştir. Genel anlamda okuma setlerinin çocuk edebiyatı resim-metin ilişkisi özelliklerini taşıması bakımından %43,84 uygun olduğu, %49,35 kısmen uygun olduğu ve %6,79 uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Aşağıda Şekil 3’te yayınevlerine ait kitapların resim metin ilişkisi bakımından incelenmesine yönelik örnekler sunulmuştur.

Şekil 3: İncelenen Kitapların Resim Metin İlişkisine İlişkin Örnekler

Şekil 3'te okuma setlerinde yer alan kitapların resim metin ilişkisine yönelik örnekler sunulmuştur. Görselin sol tarafında yer alan örnekte resmin metinde anlatılan olayla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Resimdeki karakterlerin hareketleri ve mekân unsurları metindeki anlatımı destekleyerek olayın daha anlaşılır hâle gelmesine katkı sağlamaktadır. Bu durum, resmin metnin anlamını pekiştiren ve çocukların metni zihinde canlandırmasını kolaylaştıran bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Bu nedenle söz konusu örnek resim metin ilişkisi açısından uygun olarak değerlendirilmektedir. Buna karşılık sağ tarafta yer alan örnekte resmin metindeki anlatımla doğrudan ilişki kurmadığı ve metinde ifade edilen duygu ve durumları yeterince yansıtmadığı görülmektedir. Bu durum resmin metni destekleme işlevini zayıflatmakta ve resim metin bütünlüğünün sağlanamadığını göstermektedir. Bu nedenle ilgili örnek resim metin ilişkisi bakımından uygun bulunmamaktadır.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıflarında en çok tercih ettikleri üç yayınevinin hazırlamış olduğu okuma setlerinin dış yapı, iç yapı ve resim metin ilişkisi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda alt amaçlardan elde edilen bulgular verilmiş ve alan yazını ile tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin dış yapı özellikleri nasıldır?” sorusuna ilişkin yapılan betimsel analiz sonucunda, ilkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin dış yapı özelliklerinin %69 oranında uygun, %23,67 kısmen uygun olduğu ve %7,33 oranında uygun olmadığı tespit edilmiştir. Okuma setlerinin genel olarak kapak tasarımı, ciltleme dayanıklılığı, kâğıt kalitesi açısından uygun olduğu görülürken yazı puntosu, renk kullanımı ve satır düzeni açısından yeterli uygunluğa sahip olmadıkları görülmüştür. Yazı karakteri ve punto tercihlerinde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) standartlarına tam olarak uyulmaması, özellikle yazı puntosunun çocukların yaş ve sınıf düzeyine uygun büyüklükte olmaması (örneğin, 1-3. sınıflar için genellikle 14 punto, 4-5. sınıflar için 12 puntodan küçük olmaması önerilir) önemli bir eksikliktir. Karatay (2011, s. 92) “çocukların harfleri sözcük içinde daha kolay algılamaları ve ayırt etmeleri için, öğrenme düzeylerine uygun olarak yazı büyüklüğünün (punto) belirlenmesi, yazı fontlarının (yazı karakteri) kullanım amacına

göre seçimi, tınaklı ve tınaksız (serifli / serifsiz) fontlar ya da süslü karakterlerin seçimi, okuma rahatlığını etkilediğini belirtmektedir”.

A ve B Yayınevi’ne ait okuma setlerinde yazı renginin zıtlığı açısından birden fazla renk ve yazı stili kullanılırken C Yayınevi okuma setinde ise siyah renk ve tek yazı stili kullanılmıştır. Nas (2014), çocuk kitaplarında renkli yazıların çocukların gözünü yorabileceği için renkli olmamaları gerektiğini ifade etmektedir (s. 66). Satır arası ve sayfa kenar boşlukları ve satır uzunlukları açısından C Yayınevi ve A Yayınevi okuma setinin uygun olduğu görülürken B yayınevi okuma setinin yeterli uygunluğa sahip olmadığı görülmüştür. Karatay’a (2011), göre çocuk kitaplarında sayfa kenar boşlukları en az 2 cm olmalı ve satır aralıkları en az 1,25 satır olarak düzenlenmelidir (s. 120). Çocuklara hazırlanan kitapların sayfalarındaki satır uzunluğu çocukların görme alanlarına göre değişmektedir. İlkokul 1-5. sınıf yaş düzeyi için bu satır uzunluğu 7-8 cm olarak bilinmektedir (Karatay, 2011, s. 93).

İlgili literatür incelendiğinde, çocuk edebiyatı eserlerinin dış yapı özellikleri açısından genellikle yeterli bulunduğu çalışmaların olduğu görülmektedir (Dönmezler, 2020; Dönmezler ve Say, 2020; Düzenli, 2019; Genç, 2021; Kuru, 2018; Özgider, 2010). Örneğin, Orhan ve Külük (2025) çocuk kitaplarını resim-metin ilişkisi ve yapısal özellikler kapsamında inceledikleri çalışmalarında, kitapların büyük ölçüde dayanıklı ve çocukların kullanımına uygun olarak tasarlandığını, kapak kalitesi, ciltleme, kâğıt türü, sayfa düzeni ve renk kullanımı açısından yüksek standartların korunduğunu tespit etmişlerdir. Benzer bir bulguda Aydın ve Akın (2020) tarafından ortaya konulmuştur. Çalışmalarında iki farklı çocuk eserini incelemişler ve iki eserinde dış yapı unsurlarının yeterli düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bazı araştırmalar çocuk edebiyatı eserlerinin dış yapı özellikleri bakımından yeterli olmadığını ortaya koymaktadır (Gönen vd., 2011; Taşdemir, 2005). Gündüz ve Külük’ün (2025) çevreci çocuk kitaplarını inceledikleri çalışmalarında ise kitapların dayanıklılık, kapak tasarımı ve sayfa düzeni gibi unsurlar bakımından kısmen yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, çocuk kitaplarının dış yapı özellikleri konusunda literatürde belirgin bir görüş birliğinin olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla, okuma setleri ve öğretmenlerin tercihleri temel alınarak yapılan değerlendirmeler, kitapların yapısal kalitesi ve kullanım uygunluğu hakkında daha kapsamlı ve güncel bilgiler sunma açısından önem taşımaktadır. Bu tür çalışmalar hem çocukların okuma deneyimlerini iyileştirmeye hem de eğitimcilerin ve yayınevlerinin çocuk edebiyatı eserlerinin tasarımını geliştirirken dikkate alabilecekleri somut veriler sağlamaya katkıda bulunabilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin iç yapı özellikleri nasıldır?” sorusuna ilişkin yapılan betimsel analiz sonuçları, okuma setlerinin iç yapı özelliklerinin %63,15 oranında uygun, %27,31 oranında kısmen uygun ve %9,54 oranında uygun olmadığını göstermektedir. İç yapı özellikleri açısından yapılan incelemede, konuların neden-sonuç ilişkisi bağlamında yeterince derinlikli ve tutarlı bir şekilde sunulmadığı, bunun öğrencilerin kavrayışını destekleme açısından sınırlılıklar oluşturduğu saptanmıştır. Ayrıca deyim ve atasözlerinin kullanımının yetersiz olması, çocukların dil gelişimi ve kültürel birikimlerini destekleme potansiyelini azaltmaktadır. Bunun yanı sıra, hikâye karakterlerinin ruhsal ve duygusal özelliklerinin aktarımında ve okuyucunun karakterlerle özdeşim kurmasını sağlama noktasında eksiklikler gözlenmiştir. Bu bulgular, Şimşek’in (2018) çocuk kitaplarının neden-sonuç ilişkisi temelinde geliştirilmesi gerektiği görüşü ile uyumludur. Demirel’e (2010), göre çocuk kitaplarında günlük yaşamdan alınan, günlük yaşama yakın veya tamamen hayali yaşantılara yer verilebilir (s. 56).

Yapılan çalışmalar, araştırma bulgularını desteklemektedir. Gönen vd. (2016) resimli çocuk kitapları üzerine yaptıkları incelemede, kitapların büyük çoğunluğunun konusunun gerçek hayatla ilişkili olduğunu, kahramanların olumlu davranışlara yönlendirdiğini, yalın dil kullanıldığını ve somut temalara yer verildiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Gündüz ve Külük (2025) çalışmalarında kitapların çoğunun çocukların bilişsel ve ahlaki gelişimini destekleyici nitelikte içerik sunduğunu tespit etmişlerdir. Orhan ve Külük (2025) kitapların içerik bakımından çocukların gelişimlerine katkı sağlayacak biçimde hazırlandığını ortaya koymuştur. Karaköse ve Kodan (2021) da benzer şekilde, işlenen konuların büyük ölçüde gerçek hayatla ilişkilendirildiğini ve çocukların günlük yaşantılarıyla bağ kurmasını sağladığını araştırmaları ile tespit etmişlerdir. Gençler (2021) ise çalışmasında iki farklı çocuk edebiyatı eserini çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelemiş ve her iki kitabında iç yapı özelliklerinin yeterli seviyede olduğunu ortaya koymuştur. Benzer bir çalışmada Kuru (2018) tarafından yapılmış ve iki farklı çocuk kitabı inceleyerek iç yapı unsurları bakımından yeterli olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, hazırlanan çocuk kitaplarının içeriklerinin eğitsel ve gelişimsel açıdan yeterli düzeyde olduklarını göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “İlkokul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin resim-metin ilişkisi nasıldır?” sorusuna ilişkin yapılan betimsel analiz sonucunda kitapların çoğunda resim-metin ilişkisinin kısmen uygun olduğu belirlenmiştir. Resimlerin, metni destekleyici ve açıklayıcı işlevini tam anlamıyla yerine getirmede dolayısıyla görsel okuryazarlığa ve metni anlamlandırmaya katkısının sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Kaplan’a (2000) göre, resimli çocuk kitapları can sıkıntısını giderir, merak uyandırır, çocukların okumasını ve anlamasını kolaylaştırır ve sonuç olarak estetik bir beğeni kazandırır. Kaya (2000) çocuk kitaplarında resimlerin, sadece bezeme ve süsleme işlevi görmekten ötesinde, metnin daha iyi kavranmasına, bellekte yer etmesine yardımcı olurken, aynı zamanda metne özgün bir bakış açısı sunduğunu ve dahası çocukların sanatsal zevklerinin olgunlaşmasına katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Sever (2000), çocuk kitaplarındaki görsellerin, çocukların görsel dünyayla etkileşimini güçlendirecek, onların düşünce ufku genişletecek ve duygusal zenginliklerini artıracak şekilde tasarlanması gerektiğini belirtmiştir.

Orhan ve Külük (2025) çalışmalarında resim-metin ilişkisinin uyumlu olduğunu ortaya koymuştur. Karaköse ve Kodan (2021) ise çocuk kitaplarındaki resimlerin çocukların sanatsal zevkini destekleyen estetik yapıya sahip olmasına odaklanmış ve inceledikleri 15 kitaptan 11’inde nitelikli çizimlere yer verildiğini tespit etmişlerdir. Benzer sonuçlar farklı araştırmacılar tarafından da ortaya konmuştur (Demirel, Kökçü ve Akbaba, 2018; İnan Yıldız, 2015; Özkan ve Tutkun, 2014). Gündüz ve Külük (2025) de resim-metin ilişkisine yönelik değerlendirmelerinde kitapların görsel öğelerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Aydın ve Akın (2020), çalışmalarında resimlerin estetik açıdan çocukta haz uyandırdığını ve kitap içeriğini açıklayıcı nitelik taşıdığını belirlemiş; bu nedenle eserde yer alan resimlerin çocuğun yaş ve bilişsel seviyesine uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kitapların görsel ve metinsel unsurlarının pedagojik amaçlar doğrultusunda uyumlu ve özenli bir şekilde düzenlenmesi, çocuk edebiyatı eserlerinin eğitimsel değerini ve etkisini artıran temel bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak elde edilen bulgular, ilkökul öğrencilerine yönelik hazırlanan okuma setlerinin genel olarak biçimsel ve içerik özellikleri açısından uygun olduğunu, ancak özellikle yazı puntosu, renk kullanımı, satır düzeni ve içeriğin çocukların gelişim düzeyine uygunluğu gibi bazı önemli unsurlarda yetersizlikler bulunduğunu göstermektedir. Çalışmada öne çıkan

sonuçlara göre; dış yapı bakımından kapak, kâğıt kalitesi ve ciltleme açısından genel uygunluk sağlanırken, yazı karakteri ve punto tercihlerinde MEB standartlarına tam olarak uyulmadığı tespit edilmiştir. İç yapı özelliklerinde ise konuların neden-sonuç ilişkisiyle verilmesinde, deyim ve atasözlerinin kullanımı ile karakterlerin ruhsal özelliklerinin aktarılmasında eksiklikler gözlenmiştir. Ayrıca resim-metin ilişkisinde ise kitapların çoğunlukla kısmen uygun bulunduğu, resimlerin metni destekleyici işlevini tam anlamıyla yerine getirmediği belirlenmiştir. Bu bulgular, çocuklara yönelik hazırlanan okuma setlerinin hem görsel hem de içerik açısından çocukların gelişim özellikleri ve pedagojik ihtiyaçları doğrultusunda yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalışma bulgularına dayanarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

1. Çocuk edebiyatı eserleri hazırlanırken çocuğa görelilik ilkesine dikkat edilmelidir.
2. Çocuk edebiyatı eserlerinin dış yapı özellikleri kadar iç yapı ve resim-metin ilişkisinin önemli olduğu unutulmamalıdır.
3. Özellikler sınıf öğretmenlerinin öğrencileri için önereceği çocuk kitaplarının yapı ve içerik özelliklerini bilmeleri gerekmektedir.
4. Araştırmacılar yapacakları çalışmalar ile farklı bölgelerde talep gören okuma setlerini inceleyebilirler.

Beyanlar

Yazarların Katkı Oranı: Bu çalışmanın tüm aşamalarına birinci yazar %50, ikinci yazar %50 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması: Bu çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Telif Hakkı Beyanı: CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destekleyen Kuruluşlar: Çalışmada destekleyen kuruluşlar bulunmamaktadır.

Etik Onay ve Katılımcı Onayı: Çalışma etik onay ve katılımcı onayı gerektirmemektedir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal programıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: Bu makalenin oluşturulmasında anlatım bozukluğu, yazım kontrolü ve dil çevirisi için Yapay Zekâ (YZ) araçları kullanılmıştır.

Kaynaklar

- Akman, E. (2013, 23-25 Mayıs). *Eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği programında okutulan çocuk edebiyatı dersi ile ilgili bazı düşünceler* [Sözlü bildiri]. XII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Aydın.
- Anaz, Z. (2018). *Mavisel Yener'in çocuk edebiyatı yapıtlarının dil özellikleri, söz varlığı, anlatım teknikleri ve dış yapı özellikleri bakımından incelenmesi* (Tez No. 531594). [Doktora tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi-Hatay]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arıkan, Y. ve Samur, A. Ö. İ. (2020). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3(2), 181-202. <https://doi.org/10.47935/ceded.802709>
- Artuğ, M. (2023). *Okuma eğitimi açısından Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinde değerler eğitimi ve söz varlığı*. (Tez No. 812417). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi- Kütahya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Avcı, B. (2022). *Koray Avcı Çakman'ın kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi*. (Tez No. 721243). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi- Gaziantep]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, F. ve Akın, E. (2020). Hasan Ali Toptaş'ın "Ben Bir Gürgen Dalıyım" adlı romanının çocuk edebiyatı ilkelerine göre incelenmesi. *Asya Studies*, 4(14), 63-73. <https://doi.org/10.31455/asya.583116>
- Balta, E. E. (2019). Çocuk edebiyatı üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların içerik analizi (2011-2018 Yılları). *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 464-489. <https://doi.org/10.26466/opus.510809>
- Ceyhan, M. (2021). *Ahmet Şerif İzgören'in çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi*. (Tez No. 704594). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Siirt Üniversitesi- Siirt]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çolaklar, H. (2019). Bartın il halk kütüphanesindeki okul öncesi dönem çocuk kitaplarının dış yapı ölçütleri: Yazım, dil, biçim ve içerik özelliklerine göre değerlendirilmesi. *Bilgi Yönetimi*, 2(2), 145-168. <https://doi.org/10.33721/by.643555>
- Demircan, C. (2014). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1). <https://doi.org/10.17860/efd.85381>
- Demirel, Ş. (2010). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi.
- Demirel, Ş., Kökçü, Y. ve Akbaba, R. S. (2018). 5. Sınıf Türkçe ders kitabının resim-metin ilişkisi açısından incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 224-243. <https://doi.org/10.17984/adyuebd.447349>
- Dönmezler, E. (2020). *Türkiye'de yayınlanmış 5-8 yaş resimli çocuk kitaplarının biçim, resim ve içerik açısından incelenmesi*. (Tez No. 608686). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi- Mersin]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Dönmezler, E., & Say, S. (2020). Examination of illustrated childrens' boks published in Turkey for ages 5-8 in terms of format, illustrations and content. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 11(40), 746-772. <https://doi.org/10.35826/ijoess.2746>
- Düzenli, E. (2019). *Hidayet Karakuş'un hikâyelerinin çocuk edebiyatının temel unsurları bakımından incelenmesi*. (Tez No. 588012). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bayburt Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Erdoğan, M. E. (2021). *Nezihe Meriç'in çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi*. (Tez No. 680077). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi- Kütahya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Fidan, S. (2020). *Gülten Dayıoğlu'nun romanlarında şiddet olgusu üzerine bir inceleme*. (Tez No. 656730). [Yüksek lisans tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi- Burdur]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Genç, H. N. ve Yalınkılıç, K. (2011). 'Fadiş ve Küçük Prens' adlı eserlerin tasarım ve içerik özelliklerinin eserlerin eğitsel yönüne etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 99-114. <https://izlik.org/JA62MJ82ZY>
- Gençer, G. (2021). "Küçük Kara Balık" ve "Bilenler Bilmeyenlere Anlatsın" çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-13. <https://izlik.org/JA39DK43PP>
- Gönen, M., Aydos, E. H., Şentürk, Ç., Karacan, G., Kahraman, C. ve Tuna, P. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Süirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 1-14. <https://izlik.org/JA27CD79DC>
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. ve Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Education and Science*, 36(160), 250-265. <https://doi.org/10.15390/ES.2011.942>
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. ve Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 42(196), 258-272. <https://izlik.org/JA73TW73EP>
- Güleç, H. ve Gönen, M. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 11(1), 42-53. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://scispace.com/pdf/1974-1993-yillari-arasinda-turkce-basilmis-olan-resimli-oyku-42lz2dhct6.pdf>
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi*. Multilingual.
- Gündüz, A. K. ve Külük, C. Ş. (2025). Çevreci çocuk kitaplarının resim-metin ilişkisi ve yapısal özellikler bağlamında incelenmesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 22, 229-243. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.17144836>
- Güneş, Z. (Ed.). (2007). *İlköğretimde çocuk edebiyatı*. Anadolu Üniversitesi.
- Ho, L. (2000). Children's literature in adult education. *Children's Literature in Education*, 31, 259-271. <https://doi.org/10.1023/A:1026431003032>.
- İnan Yıldız, F. (2015). *İlkokul 2. Sınıf Türkçe ders kitabının resim-metin ilişkisi açısından değerlendirilmesi* (Tez No. 426128). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi- İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kaplan, M. (2000). Çocuk kitaplarında içerik, resimleme, dil ve anlatım özellikleri. S. Sever (Ed.), *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu- Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde (s. 551-565). Ankara Üniversitesi
- Karaağaç, H. G. ve Alikılıç, D. (2023). Çocuk edebiyatı ve çocuğa görelilik kavramı. *Education and Technology in Information Science*, 1(1), 58-66. <https://izlik.org/JA22TP34TR>
- Karaköse, M. V. (2021). *İlkokul öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının incelenmesi*. (Tez No. 675474) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bayburt Üniversitesi-Bayburt]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Karaköse, M. V. ve Kodan, H. (2021). İlkokul öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının incelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 9(2), 96-109. <https://doi.org/10.35233/oyea.928876>
- Karakurt İpek, G. (2019). Yürekdede ile padişah adlı masalın çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 2(1), 47-60. <https://izlik.org/JA55BC98FP>
- Karatay, H. (2011). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* içinde (s. 81-127). Grafiker.
- Kaya, İ. (2000). Çocuk kitabı resimlerinde klişe yaklaşımlar. S. Sever (Ed.), *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildirileri* içinde (s. 178-186). Ankara Üniversitesi.
- Körükçü, Ö. (2012). Okulöncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 243-254. <https://izlik.org/JA26YC89GH>
- Kuru, H. (2018). Hamdullah Köseoğlu'nun "Küçük Ressam" ve "Elimi Bırakma Anne" adlı eserlerinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 25-39. <https://doi.org/10.30803/adusobed.371636>
- MEB. (2012). Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf>
- Meral, A. (2016). *Ömer Seyfettin öykülerinin çocuk edebiyatı ölçütleri açısından değerlendirilmesi*. (Tez No. 443519). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi- Çanakkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Ezgi.
- Oğuzkan, A., F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Anı.
- Orhan, Ö. ve Külük, C. Ş. (2025). Çocuk kitaplarının resim-metin ilişkisi ve yapısal özellikler kapsamında incelenmesi: Tarım ve Orman Bakanlığı Yayınları örneği. *International Journal of Language Academy*, 13(3), 228-246. <http://dx.doi.org/10.29228/ijla.86870>
- Özdemir, M. & Arslan, Ö. M. (2023). Gülten Dayıoğlu'nun "Fadiş" romanının çocuk edebiyatı ilkeleri açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 37, <https://doi.org/10.29000/rumelide.1406046>
- Özgider, D. S. (2010). *Türkiye ve İngiltere'de çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri açısından karşılaştırılması*. (Tez No. 274640). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özkan, R. ve Tutkun, S. B. (2014). İlköğretim sosyal alan ders kitaplarının görsel boyut ve içerik tutarlılığı açısından incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 24, 371-386. <https://doi.org/10.9761/JASSS2169>
- Öztürk, Y. (2019). *Hüseyin Yurttaş'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler açısından incelenmesi* (Tez No. 571308). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage.

- Sever, S. (2000, 20-21 Ocak). *Çocuk kitaplarında dilsel ve görsel duyarlık* [Sözlü bildiri]. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Ankara.
- Sever, S. (2004). *Çocuk ve edebiyat*. Kök.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem.
- Şimşek, K., & Kartal, A. (2022). Çocuk edebiyatının başlangıcına dair bir değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 344-356. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1164173>
- Şimşek, S. (2025). *Çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında Fadime Uslu'nun çocuk kitaplarındaki söz varlığının incelenmesi*. (Tez No. 976892) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi- Ağrı]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili Dergisi*, 7(756), 15-58.
- Şimşek, T. (2018). *Çocuk edebiyatı*. Grafiker.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış- çocuk edebiyatı nedir ne değildir?* Kök.
- Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı: Edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili Dergisi*, CX(780), 12-31.
- Taşdemir, M. (2005). Eğitsel bir materyal olarak çocuk hikâye ve romanlarının nitelik düzeyi. *Millî Eğitim Dergisi*, 33(168), 7-29. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/168/index3-tasdemir.htm?utm_source=chatgpt.com
- Temizyürek, F. (2014). Çocuk edebiyatı öğretimi üzerine. *Türk Dili Dergisi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 301-303. <https://tdk.gov.tr>.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N., K. ve Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi.
- Tunagür, M. (2021). TSE öncü çocuk dergisi üzerine bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, 155-182. <https://doi.org/10.53568/yyusbed.1003456>
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı*. Akçağ.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yüksel, E. Ş. (2024). Eleanor Coerr'ın "Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu" adlı çocuk eserinin yapısal ve eğitsel ilkeler çerçevesinde değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 19-32. <https://izlik.org/JA86HL96MP>

Extended Abstract

From birth, humans try to understand the world by interacting with their environment. This process begins with reflexes in infancy, transforms into verbal communication with language development, and lays the foundations for written expression in the preschool years. While children express their feelings and thoughts through scribbles and drawings, writing gradually becomes a central means of communication. As written texts supported by visual elements replace verbal stories, the child's world of perception and knowledge expands. This developmental process has led to the emergence of the concept of children's literature, which influences children's cognitive, emotional, and linguistic development.

Children's literature is defined as a collection of literary works created with a simple and sincere narrative appropriate to the age and developmental characteristics of children, reflecting their perspective. Although there are different views in the literature on the scope and definition of children's literature, there is a common acceptance that these works must possess the qualitative characteristics of general literature. High-quality children's literature aims to instill a love of reading in children, develop their aesthetic sensitivity, and prepare them for the next stage of development.

The internal structure (subject, language, characters), external structure (cover, paper, font size, page layout), and illustrations are crucial for children's books to fulfill these functions. Books must be appropriate for the child's age and developmental level, contain topics related to real life, use simple language, and have text-illustration harmony. However, research shows that many children's books on the market do not fully meet these criteria.

The aim of this study is to determine whether the internal structure, external structure, and illustration features of books included in reading sets designed for children are consistent with the qualities that should be present in children's literature.

In this study, document analysis, one of the qualitative research methods, was used to examine the formal and content characteristics of reading sets prepared for elementary school students. The population of the study consisted of reading sets prepared for the elementary school level, while the sample consisted of reading sets from three different publishers most preferred by 73 classroom teachers working in Kastamonu province. Ten books from each of these three reading sets, determined based on teacher opinions, were included in the scope of the study. For ethical reasons, the publishers were coded as A, B, and C.

Data were collected using the "Children's Books Internal Structure-External Structure Characteristics Form" and the "Children's Books Picture-Text Relationship Form" developed by Karaköse (2021). The books were evaluated according to the specified criteria in the categories "appropriate," "partially appropriate," and "inappropriate"; percentage calculations were made based on the frequencies obtained. The review process was conducted independently by three researchers.

To increase the validity and reliability of the research, measurement tools based on the literature were used, data were obtained from different sources, and comparisons were made between researchers. In addition, the triangulation method was applied to strengthen the consistency and credibility of the findings. In line with these measures, the study was accepted as valid and reliable.

This study aims to evaluate the reading sets from the three most preferred publishers among classroom teachers working in primary schools affiliated with the Ministry of National Education in terms of external structure, internal structure, and picture-text relationship. The findings obtained in this regard were interpreted by comparing them with the relevant literature.

The findings regarding the external structure of the reading sets show that 69% are suitable, 23.67% are partially suitable, and 7.33% are not suitable. In general, the cover design, binding, and paper quality were found to be adequate; however, significant deficiencies were identified in font size, color usage, and line spacing. In particular, the font and font size were not appropriate for the children's age and grade level, indicating that they did not fully comply with MEB standards. In addition, differences were found between publishers in terms of line spacing and page layout, and some sets were found to have layouts that negatively affected reading comfort.

As a result of analyses of internal structure characteristics, 63.15% of the reading sets were found to be suitable, 27.31% were partially suitable, and 9.54% were unsuitable. It was found that the topics covered in the books were not presented in sufficient depth within a cause-and-effect framework, the use of idioms and proverbs was limited, and there were shortcomings in conveying the emotional and psychological characteristics of the characters. This situation is thought to negatively affect children's language development and the process of identifying with the text.

Findings regarding the relationship between images and text revealed that this relationship was partially appropriate in the vast majority of books. It was determined that the visuals did not fully fulfill their explanatory and complementary function to the text; therefore, their contribution to comprehension, visual literacy, and aesthetic development was limited.

In conclusion, the reading sets examined were generally found to be acceptable; however, significant shortcomings were observed in fundamental elements such as font size, color and page layout, suitability of content to developmental level, and picture-text harmony. These findings indicate that reading sets for children need to be redesigned in line with pedagogical and developmental criteria.